

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

V. (g) Denique libet hic addere tritum adagium: *Evitata charybdi in Scyllam incidi.* Id versu exprimitur.

Incidit in Scyllam, qui vult vitare charybdin. Quò bifariam uti licebit: vel cùm admonebimus, si quando in eas rerum angustias deventum fuerit, ut citra dispendium discedi non queat, è duobus malis, id, quod est levius, eligamus: vel cùm ostendemus negotium anceps & periculosum, in quo summa moderatione sit opus, ut in neutram partem peccetur. Non rarò nocuit, nimum vela permisisse ventis; tumor ipse & inflatio navium allisit in scopulos, & fregit. Securius aliquando, etsi lentius utimur remis. Velocior cursus festinat ad pericula. Multos perdidit fortuna secundior, qui rebus adversis tutò jactabantur; Servati sunt in calamitatum charybdi; Scyllam reppererunt in felicitate. Tanti refert inter Charybdin & Scyllam naviganti, velis præcipitet navim, an torqueat remis. Ancipiti qui malo premitur, minus eligit. Et sæpè discrimen unum alio pertumpendum est.

(g) *E Charybdi in Scyllam.*

SYMBOLUM LXIII.

Iphigenia, Regis Agamemnonis Filia, ad aram
victima.

12. *Metam. Homerus lib. 2. Iliad.*

Ethicè.

1. Dæmonis crudelia sacrificia. 2. Innocens pro nocente plectitur.
3. Charitas patriæ. 4. Auxilium Dei subitum.

Conjurati in Phrygiæ perniciem Græci Principes, cum navibus mille centum octoginta sex, ut Homerus refert: ut verò Dictys Cretensis cum mille ducentis nonaginta quinque: seu ut Dares Phrygius habet, mille centum quadraginta navium classe, reliquòque belli apparatu in *Aulide*, Bœotia portu, convenerant, ut inde pariter ad evertendum regnum Troianum, ulturi injurias à Paride, Helenam, Menelai regis, uxorem perfidè rapiente, illatas, navigarent. Antequam solverent, cùm Jovi sacrificare vellent, ecce serpens platanum, aræ im-

A a a

minen-

minentem, ascendit; ac primum pullos passerum octo, quī aderant; deinde advolantem huc matrem, in nido devoravit. Ex quo, admirantibus aliis, collegit *Calchas* augur, bellum novem annos duraturum, ac decimo demum anno Troiam captum iri. Cæterum serpens ille ad perpetuam rei memoriam in saxum à Dijs fuit commutatus. Eo in porta morantibus Achivis, tanta præter omnem spem repente extitit cæli, marisque tranquillitas, ut quiescentibus omnibus ventis, iter navibus ingredi facultas nulla esset. Cùmque placiditas illa per plures obtineret dies, & videretur mare omnino navigationem abnuere; exercitus moleste ferens, se tempus terere, nihil agendo: cogit *Calchantem* vatem edere hujus difficultatis causas. Tergiversatur ille primum, metu *Agamemnonis*, nec vult pandere mysteria, quæ noverat. Sed universis, eum minis & convitiis, urgentibus Græcis, ac potissimum ipsis ducibus, edit Oraculum: Vehementer iratam Dianam toti exercitui, negare abundi copiam Græcis. Causam esse *Agamemnonis* errorem, qui cervam illi Divæ dilectam, sagittis confecerit. Hujus iram placari, mitigarique aliâ ratione non posse, quàm si natarum *Agamemnonis* maxima, & *Virgo* jam nubilis, ad aram ipsius Dianæ immolaretur. Quò factò, nihil illos dubitare jubebat, de ventis secundis & navigatione prospera. Victus cùm omnium copiarum, tum maximè ducum consensu, pater *Agamemnon*, tandem consentit & ipse in necem filie. Mittitur *Mycenas* *Vlysses*, vir vaferimus, qui mentitus *Achillis*, Græcorum præstantissimi nuptias, matri *Clytemnestræ* persuadeat, ut filiam secum in castra mittat. Reversus inde cum *Iphigenia*; puellam longè formosissimam, & omnia alia sperantem, sistit ad aram, Dianæ mactandam. Sed innocentis Virginis vicem miserata Dea, cervam pro illâ jugulandam ex improvise substituit: ipsam verò *Iphigeniam*, in *Tauricam Chersonesum* translata, templi sui, quod ibi erat, fecit antistitem. Immolata cervâ,

Accipiunt ventos à tergo mille carinæ

Multaque perpessæ, Phrygia potiuntur arenâ.

Pindarus tamen & *Pausanias*, alii, causam fuisse asserunt *Iphigeniam*, ex more *Scythicæ* Dianæ, cui litatum victimis humanis. Subscribit *Virgilius*. 2. *Æneid*:

-----*Eurypylum* scitatum oracula Phœbi

Mittimus, isque adytis hæc tristia dicta reportat:

Sanguine placâstis ventos & Virgine caesa,

Cum

Cum primùm Iliacas Danaï venistis ad oras
Sanguine quarendi reditus, animaque litandum
Argolica.

Ethica.

Apparet hinc. I. (a) Cacodæmonis in genus humanum crudelitas, cui perquam familiare est, humanas hostias, & inter eas, potissimum puerorum ac Virginum cædes, cultoribus suis imperare. Immania sunt auditu, nedum factu, quæ de nefandis ejus sacrificiis leguntur. Historia divina non uno refert loco execrandam parentum religionem, filios suos horribili cum cruciatu per ignes traducentium, & idolo *Moloch* immolantium. Semel DEUS verus imperavit Abrahamo, filium ut sacrificaret; quod tamen perfici noluit, contentus præparatione mentis ad obsequium. Dii falsi, dæmones videlicet, gentis humanæ inimicitia & invidentiâ ducti, non contenti sunt promptitudine voluntatis: reipsa filios & filias à parentibus victimariis postulant. Hanc veterum Hebræorum infandam superstitionem deplorat David psal. 105. *Immolaverunt filios suos, & filias suas demoniis, & effuderunt sanguinem innocentem filiorum suorum, & filiarum suarum, quas sacrificarunt sculptilibus Chanaan.* Et ecce simios orcinos Majestatis divinæ æmulos. Abrahamo filium immolaturus pro victimâ, suppositus est aries; maclandæ Iphigeniæ substituta cerva. Taceo vetera superstitionis crudelitatis exempla. Josephus Acosta, auctor insignis, refert in commentariis de moribus Pervanorum: hanc apud ipsos obtinuisse consuetudinem, ut quoties novus rex inauguraretur, bis centum pueri, in honorem novi principis maclarentur. Cujus rei miserabilis facies etsi omnem truculentiam superare videtur; dirius tamen & immanius est, quod de Mexicanis scribit vir religiosus ex Ordine S. Francisci, in epistolâ ad sui Ordinis congregationem habitam Tholosæ an. 1532. nimirum in sola illa civitate, cum diabolus illic coleretur, quotannis plus quam viginti millia cordium puerorum & puellarum solita fuisse stygio tyranno offerri. Henricus Engel. Dom. XII. Pentec. Et mirandum fanè est, omnis impuritatis spiritum tantopere puerorum ac Virginum cæde, & sanguine delectari, qui virginitatem & castitatem summo persequitur odio. Nempe vaserrimus alastor etiam in hoc æmulatur Deum, cui placet non modò Sacerdos, sed etiam victima sancta, innocens, impoluta, immaculata.

A a a z

Sic

(a) *Dæmonis crudelia sacrificia.*

Sic Plutarcho narrante lib. de superstitione. Carthaginenses Saturno filios immolabant, & qui nullos habebant, à pauperibus miserabiles victimas emere cogebantur. Adstabat in ipso sacrificio mater rigida & absque gemitu: si enim ingemisset, jacturam faciebat & honoris & filii. Interim ante statuam omnia tibiarum cantu & tympanorum pulsu personabant, nequis clamor exaudiretur. O diabolicam tyrannidem! quæ ne gemitus quidem esse liberos permittit, ut nomen habeat religionis infanda laniena, sine lacrimis peragenda, sine suspirio est spectanda; in abominandis sacris *hilarem datorem* exigit tartareus latro. Hic idem sub Achilleæ umbræ prætextu, *Polyxenam* virginem, Priami regis filiam, sibi immolari voluit. Hic *Iphigeniam* regalem, & spectatæ pudicitiaë puellam, deposcit: Hæc est illa servitus, hic cultus, qui juratis Dei hostibus dæmonibus, sanguinis humani, in odium Creatoris, appetentissimis sub specie deorum & dearum exhibetur. Et utinam hæc sacrificia detestanda à solis idolorum cultoribus perpetrarentur! Etenim ut nihil dicam de parentibus, sanctiore religione imbutis, qui liberos suos malâ educatione perversos & corruptos, miserrimo diaboli manipatui tradunt; quàm multi reperiuntur libidine perditii juvenes, virique, qui statuunt aram idolo suo non Dianæ, sed Veneri, & victimam ei dedicant (horret animus dicere) pudorem Virginibus ereptum. O nefandos popas! quorum lascivia tantò fit irritatior, quantò puellaris integritas est expugnata difficilior. Quoties in hoc propudioso Sacrificio Victimarius simul & victima, *nil miseranti cedit orco*. Paradigma ex Pausania affero, qui in Achaicis, lib. 7. hæc habet. Cum multi è Calydoniis, furoris & vesaniæ novo quodam morbo corriperentur, atque partim interirent: consultum fuit de mali remedio, Jovis Dodonæi, clarum illis temporibus per Epirum, Oraculum. Responsum est, unam esse atque solam placandi numinis rationem: Si ad Liberi patris aram *Callirrhoe* Virgo Ætolica, vel ipsa, vel alius aliquis, qui se pro illa devovisset, immolaretur. Difficile erat reperire, qui pro puella mori optaret. Igitur Callirrhoe, cum frustra deprecando necem, nihil obtinisset, cædi destinata est. Ad aram ergo ducta cum insulis, fertis, & omni sacrificiorum apparatu, *Craso* Sacerdoti mirificè placuit; qui, cum antea quoque puellam deperiisset, & nosset vicaria morte redimi illam posse, victus amore & miseratione, in Virginem quidem pius & benignus: in se autem crudelis extitit, factus pro illa hostia succidanea. Suis enim manibus confossus, accersivit sibi lethum. Commota rei spectaculo

culo Callirhoë, stuporêque attonita, in miserationem tam diri officii versa, ipsa quoque semet ad fontem, qui haud procul abest à portu Calydonis, furibunda jugulavit. Sic Cæcodæmon duplex nactus sacrificium, dum virginem petit, simul amatorem haurit, & gemina nece pulchrè sibi litatum ostendit. Scilicet ad aram Bacchi cadebat hic Sacerdos, à qua proximus est ad aram Veneris transitus.

II. (b) Iphigenia Virgo pudica & casta, ob Helenæ nefarii scorti noxam, sub ipsa belli auspicia, immeritâ morte occumbere debuit. Ferè ita fit, ut ob unius atque alterius cuiusdam portentosi flagitia, quandoque integerrimi homines plectantur, Poëta teste:

Dimittit corvos, vexat censura columbas.

Non rarò trahitur ad aram cædenda innocentia; & absolvitur scelus, hòc feliciter, quò vesanius. Exultat impius, premitur pius; & in aliena piacula, succedit victima, *Probitus*. Sapientis viri dictum est: *Paucorum culpa, multorum pœna*.

III. (c) Agamemnonem laudans Ovidius canit:

----- postquam pietatem publica causa,
Rexque patrem vicit, castumque datura cruorem,
Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris:
Victa dea est, nubemque oculis objecit, & inter
Officium, turbamque sacri, vocèsque precantum,
Supposita fertur mutasse Mycenida cervâ.

Charitas, quam pro officio suo reipublicæ debebat Rex, plus potuit, quàm amor, quem filia debebat pater. Sapienter. Propter patriam sua cuique nedum cuiusdam suorum, vita negligenda est. *Curtius* in profundam voraginem se cum equo immittens, vitam patriæ libertati posthabuit. *Genutius Cippus* Prætor, regno prætulit exilium: cum enim responsum accepisset, regem fore, si in urbem revertisset, voluntarium sibi exilium indixit. Duo *Decii* pro Reipubl. incolumitate se devoverunt, è quorum sanguine insperata victoria emerfit; vita illorum victoriæ oberat, mors fecit, ut vinceretur hostis. Inter laudanda exempla, *Codri* Atheniensium Regis est, qui interitu suo fecit, ne Athenæ perirent: Et *Themistoclis*, qui exceptum paterâ tauri sanguinem, institutò sacrificio, hausit, ne oppugnare, à qua exulabat, patriam Persici exercitus dux factus cogeretur. E sacris paginis habemus *Iephten*, qui unigenæ filia cæde, voti religionem exsolvit, & patriæ salutem peperit. Græcis, inquit, Flosculorum historicorum scriptor, facinus hoc placuit, qui Iphigeniam iisdem tempo-

A a a 3

ribus,

(b) *Innocens pro nocente plectitur.* (c) *Charitas patriæ.*

ribus, nimirum anno Mundi 2850. ab Agamemnone mactatam asserunt; ita Daemone per omnia satagente ad Dei imitationem assurgere.

IV. (d) Quod si placeat etiam ex cerva Iphigeniæ supposita, doctrinam capere, possis hinc discere auxilium Dei rebus in arctis, tam opportunum, quam insperatum. Hinc David eum sæpius *Adjutorem & Protectorem in tribulatione*, seu in rebus adversis vocat. Proverbio dicitur: *Deus è machina*: quoties salus ex insperato ostenditur, & in summo discrimine, præter spem adest auxilium. Sumptum à consuetudine tragœdiarum, in quarum plerisque, deus aliquis machinis quibusdam improvisò ostendebatur è sublimi, qui res turbatas componeret. Ita Iphigeniæ, inter sacrum & saxum, inter cultrum & aram sacrificalem media, repentè succurrit Diana. Fabulosum hoc quidem; at veritas ex historia sacra enotescit. Solet enim Deus verus rebus in extremis constituto, & jam deposito ac conclamato subitò manum porrigere, & opem ferre. Sic Abrahamo jam jam gladium in Isaacum suum vibranti, medium se genius è coelo delapsus interposuit & inter cervicem ferendi, ac ferientis brachium intervenit, victimamque simul ac sacerdotem promptæ voluntatis obsequio gloriosos, insperato gaudio affecit. Jobus hoc expertus, ait, cap. 11. *Quasi meridians fulgor consurget tibi ad vesperam: & cum te consumptum putaveris, orieris ut Lucifer*, id est, cum tibi adesse credideris diem ultimum, & solem occasum, tunc repentè lux meridiana felicitatis affulgebit, & mediis in tenebris jubar divinæ providentiæ orietur. Uti exorta est Susanna, quam nequissimorum senum calumnia, destinatum morti hostiam, repentè consurgens Daniel, etiamnum adolescens, periculo subtrahit. *Deum è machina* diceret; etsi ex alto non apparebat, sed ex turba populi subitò coortus. Scilicet

Major agit Deus, atque opera ad majora reservat.

Ita legimus in historiis profanis, Virginem quandam Valeriam, ad averruncandam pestem, ex Oraculo immolandam Junoni fuisse, cum devolans aquila victimarium cultrum rapuit, eundemque buculæ juxta templum pascenti infixit. Caussin. in Symb.

ex Aristide lib. 9.

(d) *Auxilium Dei subitum.*

SYM.